רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר במשנתינו (סט:) שאם אמר האב לשליש לקנות שדה לבתו, והיא רוצה שינתנו המעות לבעלה, אין שומעים לה, כיון שמְּצָוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת, ועל פי זה שנינו בברייתא שאם רצון האב שיתנו להם רק שקל ולא יותר, נוהגים כרצונו.

הגמרא פוסקת את ההלכה שלא כדברי הברייתא: אָמַר רַב חִסְדָּא, אָמַר מַר עוּקְבָא, הִלְכְתָא – כך היא ההלכה, בֵּין שֶׁאָמַר האב אַל תִּתְּנוּ לבני אלא שקל בשבת, נוֹתְנִין לָהֶם כָּל צוֹרְכָם, ואף יותר משקל.

מקשה הגמרא: הָא קַיְימָא לָן – הרי מקובל בידינו שהַלָּכָה כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר מְצָוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת, ומדוע כאן אין מקיימים את ציוויו. מתרצת הגמרא: הָנֵי מִילֵּי – דבר זה, שמקיימים את דברי האב כפשוטם, הוא רק בְּמִילֵּי אַחֲרִינֵיתָא – בדברים אחרים, אֲבָל בָּהָא – בדבר זה, של סיפוק צורכי בניו, מֵינַח נִיחָא לֵיהּ – נוח לאב והוא רוצה שיתנו להם יותר כדי צורכם, ולא התכוין שימעטו במזונותיהם, וְהָא דְּאָמַר הָכִי – והטעם שאמר האב שלא יתנו להם יותר משקל, לְזַרוּזֵינְהוּ הוּא דְּאָתָא – בא לזרזם שיחזרו אחר מזונותיהם ולא יסמכו על הממון שהוא מוריש להם.

* * *

הגמרא מביאה פסק הלכה נוסף הנלמד ממשנתינו: תָּנֵן הָתָם – שנינו במסכת גיטין (נט.) הַפָּעוֹטוֹת – תינוקות בגיל שמונה או תשע שנים היודעים בטיב משא ומתן, מַקָּחָן מַקָּח וּמִמְכָּרָן מֶכֶר, בְּמִפְּלְטֵלִים – יכולים לקנות ולמכור מטלטלים, וְאָמַר רַפְרָם, לֹא שָׁנוּ דין זה אֶלָּא באופן שֶׁאֵין שָׁם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס המטפל בנכסים, שבאופן כזה תקנו חכמים שיוכלו הקטנים עצמם לעסוק במקח וממכר, כדי שיוכלו להתפרנס, אֲבָל אִם יֵשׁ שָׁם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, אֵין מַקָּחָן מַקָּח וְאֵין מִמְכָּרָן מֶכֶר, לפי שהאפוטרופוס דואג לכל צרכיהם.

מבררת הגמרא: מַמַּאי – מהיכן נלמד דין זה. מבארת הגמרא: מְדְּקָתָנֵי במשנתינו שאם השליש האב מעות עבור בתו ביד אפוטרופוס, והבת רוצה שינתנו המעות לבעלה, בגדולה שומעים לה, כיון שאף אם היתה השדה ברשותה היתה יכולה למוכרה, אבל בקטנה אין שומעים לה, לפי שאֵין מַעֲשֶׂה קָמָנָּה בְּלוּם, ומוכח שכיון שיש אדם ממונה על הממון, אין שומעים לקטנה.

דוחה הגמרא: וְדִלְמָא הֵיכָא דְּאִיכָּא שָׁלִישׁ שַׁאנִי – שמא במקום שיש שליש, שונה הדין ממקום שיש אפוטרופוס, לפי שבשליש ניתנו לו המעות עבור דבר מסוים דווקא, לקנות שדה לאשה, ולכן אינו יכול לשנות וליתן את המעות לבעלה, אבל במקום שיש אפוטרופוס שנתמנה לטובת היתומים, אין במקח וממכר של היתומים שינוי מרצון המת, שהרי כשם שהם מוכרים לצורך מזונותיהם, כך יכול האפוטרופוס למכור.

הגמרא חוזרת ומעמידה את הראיה: אִם כֵּן שדין המשנה הוא דווקא בשליש ולא באפוטרופוס, לֵיתָנֵי במשנה 'אֲבָל בְּקָטָנָּה יַעֲשֶׂה שָׁלִישׁ מַה שֶּׁהוּשְׁלַשׁ בְּיָדוֹ', כדי שיובן שטעם המשנה הוא מחמת שהושלשו המעות לשם כך, מַאי – מדוע נאמר במשנה 'אֵין מַעֲשֶׂה קָמָנָּה בְּלוּם', אלא שְׁמַע מִינָּהּ – יש ללמוד מלשון זו דַּאֲפִילּוּ בְּעָלְמָא, במקום שיש אפוטרופוס, שהוא דומה לשליש, אין הפעוטות יכולים לקנות ולמכור, כיון שלא הוצרכו חכמים לתקן להם כן.

הדרן עלך מציאת האשה

פרק שביעי - המדיר

פרק זה עוסק בתחילתו בדין המדיר את אשתו מלידהנות לו, ובכללותו הוא מתחלק לארבעה חלקים: א. המדיר את אשתו, מתי חייב להוציאה וליתן לה כתובה, ומתי יכול לקיימה. ב. מי הן הנשים היוצאות בלא כתובה. ג. דין קדושי טעות או נישואי טעות. ד. מי הם האנשים שכופין אותם להוציא נשותיהם.

משנה הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֵּיהָנוֹת לוֹ, כלומר, שאסר עליה כל הנאה הבאה ממנו, עַד שָׁלֹשִׁים יוֹם שהנדר קיים, יַעֲמִיד פַּרְנָס – אדם שיפרנסנה, יָתֵר מִיכָּן – אך אם איסור הנאתו עליה נמשך יותר משלשים יום, יוֹצִיא – חייב לגרשה וְיִתֵּן לה כְּתוּבָּה, ואינו יכול להשאירה תחתיו ולפרנסה על ידי פרנס.

רַבִּי יְהוּדָה חולק וְאוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל – אדם שאינו כהן, שאסר הנאתו על אשתו, אם אסרה חֹדֶשׁ אֶחָד, יְכַיְּים. וּשְׁנַיִם – אולם אם אסרה חדשיים, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. אך בְּכֹהֵן המדיר את אשתו מליהנות ממנו, נותנים לו יותר זמן, כיון שחוששים שיתחרט על גירושיו, ולא יוכל לשוב ולהחזירה, ולפיכך שְׁנַיִם – אם אסרה חדשיים, עדיין יְכַיְּים, וְרק אם אסרה שָׁלֹשָׁה חדשים, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה.

דין נוסף: הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּטְעֹם מִן אֶחָד מִכָּל מיני הַפֵּרוֹת, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. רַבִּי יְהוּדָה חולק אף כאן ואוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל, אם הנדר נשאר יוֹם אֶחָד, יְכַיְּים, וּשְׁנַיִם – אם הנדר נמשך יומיים, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. וּבְכֹהֵן, שאם יגרשנה לא יוכל להחזירה, שְׁנַיִם – יומיים, יְכַיְּים, ורק אם הנדר נמשך שָׁלֹשָׁה ימים, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בְּמִין אֶחָד מִכָּל הַמִּינִין של קשוטי הנשים, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, דין זה, שיוציא ויתן כתובה, נאמר בְּנשים עֲנִיּוֹת, שאינן רגילות להתקשט, ובאופן שֶׁלֹּא נָתַן קִצְבָּה לנדרה עד מתי נאסר קישוט זה עליה, אך אם קצב זמן לנדרה, תמתין עד אותו הזמן. וּבַעֲשִׁירוֹת הרגילות להתקשט, השיעור הוא שָׁלֹשִׁים יוֹם, ואם אסרה יותר משלשים יום, יוציא ויתן כתובה.

* * *

גמרא

שנינו במשנה: 'המדיר את אשתו מליהנות לו, עד שלשים יום יעמיד פרנס'. מקשה הגמרא: וְכַיְון דְּמִשּׁוּעְבַּד לָהּ – מאחר והבעל משועבד לאשתו מעת שנשאה ליתן לה מזונות, הֵיכִי מָצֵי מַדִּיר לָהּ – כיצד הוא יכול להדירה ולאסור עליה את הנאתו, כָּל כְּמִינֵיהּ דְּמַפְקַע לָהּ לְשִׁיעְבּוּדָהּ – וכי יש ביכולתו להפקיע ולבטל את שעבודו על ידי נדרו, וְהָתְנַן – והרי שנינו במשנה בנדרים (פה.), אשה שנדרה ואמרה לבעלה קוֹנָם שֶׁאֵינִי עוֹשָׂה לְפִיךָ – כל מלאכה שאני עושה תהיה אסורה עליך, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָפֵר את נדרה, מכיון שהיא משועבדת לו לעשיית מלאכות, ואינה יכולה להפקיע את שעבודה על ידי נדר. אַלְמָא – מוכח מכאן, דְּכֵיוָן דְּמִשַּׁעְבְּדָא לֵיהּ – מאחר והאשה משועבדת לבעלה לענין מלאכה, לָאו כָּל כְּמִינֵיהּ דְּמַפְקַע לֵיהּ לְשִׁיעְבּוּדֵיהּ – אין בכוחה להפקיע את שעבודו, ואם כן הָכָא נַמִּי – אף במשנתינו, כֵּיוָן דְּהבעל מְשׁוּעְבָּד לָהּ – לאשתו, למזונותיה, לָאו כָּל כְּמִינֵיהּ דְּמַפְקַע לָהּ לְשִׁיעְבּוּדָהּ, ואילו במשנה מבואר שנדרו חל, ולכן אמרה המשנה שיעמיד פרנס, ולא יפרנסנה בעצמו.

מתרצת הגמרא: אֶלָּא, מִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל הבעל לוֹמַר לָהּ – לאשתו, צְאִי מַעֲשֵׂה יָדַיִךְ בְּמָזוֹנוֹתַיִךְ – אין אני מפרנסך, ואיני נוטל ממך את מעשה ידיך, אלא תתפרנסי מהם,

גם כשמדירה מליהנות לו נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר לָהּ – אנו מפרשים את כוונתו כאילו אמר לאשתו, 'צְאִי מַעֲשֶׂה יָדַיִךְ בְּמְזוֹנוֹתַיִךְ, שבודאי על דעת כן הדירה, ולכן הנדר חל.

מקשה הגמרא: אם אנו מפרשים כך את כוונת נדרו, יש להקשות, וְאִם אִיתָא לְהָא דְּרַב הוּנָא אָמַר רַב – אם נכון הוא דינו של רב הונא בשם רב, דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, אף שתיקנו חכמים שתהא האשה ניזונת מנכסי הבעל, וכנגד זה יטול הבעל את מעשה ידי האשה, יְכוֹלָה אִשָּׁה שֶׁתֹּאמַר לְבַעְלָהּ 'אִינִי נִיזּוֹנֶת וְאִינִי עוֹשָׂה', ואם כן קשה, לגבי אשה שאמרה לבעלה קוֹנָם שֶׁאֲנִי עוֹשָׂה לְפִיךְ [–מה שאני עושה יהא אסור עליך בנדר], אַמַּאי שנינו במשנה (נדרים פה.) שכיון שהיא משועבדת לו אין הנדר חל וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָפֵר, לֵימָא – נאמר, מִתּוֹךְ שֶׁאשה יְכוֹלָה לוֹמַר לבעלה 'אִינִי נִיזּוֹנֶת וְאִינִי עוֹשָׂה', כרב הונא, אף כשאמרה 'קונם שאני עושה לפיך' הרי זה נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁאוֹמֶרֶת לוֹ אֵינִי נִיזּוֹנֶת וְאִינִי עוֹשָׂה, ויחול הנדר, וכמו שאמרנו לגבי בעל שאמר לאשתו 'קונם שאין את נהנית לי'.

מתרצת הגמרא: אָלָּא, לֹא תֵּימָא 'נַעֲשֶׂה' – אל תאמר כתירוץ הראשון שאפילו אם לא אמר כן בפירוש נעשה כאומר כן, אֶלָּא משנתינו עוסקת בְּאוֹמֵר לָהּ בפירוש 'צְאִי מַעֲשֶׂה יָדַיִךְ בְּמְזוֹנוֹתַיִךְ', וכיון שאינו חייב לפרנסה, יכול להדירה שלא תיהנה ממנו.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי – אם כן, שמשנתינו עוסקת באומר לאשתו 'צאי מעשה ידיך במזונותיך', ואינו חייב לפרנסה, 'פַּרְנֵם' לָמָּה לָהּ – מדוע אמרה המשנה שיעמיד לה פרנס לפרנסה, הרי אינו חייב לזונה. מתרצת הגמרא: משנתינו עוסקת בְּאופן דְּלֹא סָפְקָה – שאין במעשה ידיה מספיק כדי לזונה כפי צורכה, ולכן חייב הבעל להעמיד פרנס להשלים לה את מזונותיה.

ממשיכה הגמרא ומקשה: אִי מדובר בִּדְלֹא סָפְקָה, הָדַר קוּשְׁיָין לְדוּכְתֵּיהּ – חזרה קושייתנו הראשונה למקומה, כיון שהוא משועבד להשלים לה את צרכיה, כיצד הוא יכול להפקיע שעבוד זה על ידי נדרו. מתרצת הגמרא: אְמַר רַב אַשִׁי, משנתינו עוסקת בְּמַסְפֶּקֶת לְדָרָיִם גְּדוֹלִים – שיש במעשה ידיה מספיק עבור עיקר אכילתה, כגון לחם וקטניות, ולכן חל נדרו, וְאֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לְדָרָיִם קְטַנִּים – לדברים הטפלים לאכילתה, כגון בשר ודגים, ולכן עליו להעמיד פרנס לדברים אלו.

מקשה הגמרא: הָנֵי – אותם 'דְּבָרִים קְטַנִּים', שחל עליהם נדרו ולכן עליו להעמיד לה פרנס, הֵיכִי דָּמֵי – באיזה אופן מדובר, אִי דְּרִגִילָה בְּהוּ – אם היא רגילה בהם מבית אביה, הָא רְגִילָה בְּהוּ – הרי רגילה היא בהם, ומשועבד הוא לתת לה כל צרכיה ואינו יכול להדירה מהם. וְאִי לֹא רְגִילָה בְּהוּ מבית אביה, פְּרָנֵם לָמָּה לָהּ, והרי אין הבעל חייב ליתנם לה.

מבארת הגמרא: לֹא צְרִיכָא – לא הוצרכה המשנה לומר שיעמיד לה פרנס לדברים קטנים אלא באופן דְּרִגִילָה בְּבֵית נָשָׂא – שהיתה רגילה בהם בבית אביה, וּמכל מקום קָא מְגַלְגְּלָא בַּהֲדֵיהּ – הסכימה האשה לוותר לו ולהסתפק עמו שלא לאכול דברים קטנים, אף שמן הדין היה חייב לזונה אף בדברים אלו, ולכן בשעה שהדירה חל הנדר על דברים אלו, אמנם לאחר שחל הנדר ואינה אוכלת עמו, ואין די במעשה ידיה לדברים אלו, חייב להעמיד לה פרנס עבורם, משום דְּאָמְרָה לֵיהּ, עַד הָאִידָּנָא דְּלֹא אַדַּרְתָּן, – עד עתה שלא הדרת אותי הנאה ממך, גַּלְגֵּלְנָא בַּהֲדָךְ – הסכמתי למחול לך ולהתפרנס עמך בדברים גדולים בלבד, הַשְׁתָּא דְּאַדַּרְתָּן – אבל עתה שהדרת אותי, לֹא מָצֵינָא דְּאֵיגַלְגֵּל בַּהֲדָךְ – אין ברצוני למחול עליהם, ולכן עליו להעמיד לה פרנס עבורם.

שואלת הגמרא: וּמַאי שְׁנָא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם – מדוע אמרה המשנה שרק אם הדירה עד שלשים יום יקיים, ואם הדירה יותר משלשים יום יוציא ויתן כתובה. משיבה הגמרא: עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם שהנדר קיים, לֹא שָׁמְעֵי בָּהּ אֵינָשֵׁי – לא ישמעו בני אדם שהיא מתפרנסת על ידי אחר, וְלֹא יִזְלֶא בָּהּ מֵילְתָא – ואין בזה זלזול עבורה, אך טְפֵי – יותר משלשים יום, שָׁמְעֵי בָּהּ אֵינָשֵׁי – ישמעו על כך בני אדם, וְיִזְלֶא בָּהּ מֵילְתָא – וזלזול הוא עבורה, שניזונת על ידי אחר, ולכן יוציא ויתן כתובה.

הגמרא מתרצת באופן נוסף כיצד חל הנדר על מזונות אשתו, אף שהוא משועבד לזונה: אִיבָּעֵית אֵימָא, משנתינו עוסקת באופן שֶׁהִדִּירָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה.

מקשה הגמרא: אֲרוּסָה מִי אִית לָהּ מְזוֹנֵי, וכי ארוסה יש לה מזונות, הרי אין הבעל חייב לזונה אלא משעת נישואין ואילך, ומדוע אמרה המשנה שצריך להעמיד פרנס. מתרצת הגמרא: משנתינו עוסקת בארוסה שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הנישואין שתיקנו לה חכמים, ועכב הבעל וְלֹא נִשֵּׂאוּ, וכַּדְּתָנֵן במשנה לעיל (נג.), הִגִּיעַ הַזְּמַן וְלֹא נִשָּׂאוּ, אוֹכְלוֹת מִשֶּׁלּוֹ – משל הבעל, וְהמאורסות לכהן אף אוֹכְלוֹת בִּתְרוּמָה, אמנם באופן זה אין הבעל חייב במזונותיה אלא מדרבנן, וכיון שמן התורה הוא פטור ממזונותיה, חל נדרו, אך הואיל וחייבוהו חכמים לזונה, יעמיד פרנס.

שואלת הגמרא: ולפי תירוץ זה, מַאי שְׁנָא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, שלא יוציא אלא יעמיד פרנס, ואילו לאחר יותר משלשים יום יוציא ויתן כתובה. משיבה הגמרא: עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, עֲכִיד שְׁלִיחַ שְׁלִיחוּתֵיהּ – עושה השליח את שליחותו, טְפֵי – יותר מכך לֹא עֲכִיד שְׁלִיחַ שְׁלִיחוּתֵיהּ – אינו עושה שליחותו כראוי אלא ברוע פנים, והיא מתביישת ומצטערת, וכיון שאי אפשר על ידי פרנס, יוציא ויתן כתובה.

תירוץ נוסף כיצד חל נדרו: וְאִיבָּעֵית אֵימָא, משנתינו עוסקת באופן שֶׁהִדִּירָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה, וכיון שבאותו זמן לא היה חייב במזונותיה, חל נדרו, וְאחר כך נִישֵּׂאת והתחייב במזונותיה, אך לא פקע בכך הנדר, ולכן מעמיד לה פרנס.

מקשה הגמרא: אם מדובר בהדירה כשהיא ארוסה וְנִישֵּׂאת, מדוע הוא חייב לזונה, הָא סָבְרָה וְקַבָּלָה – הרי ידעה שלא יוכל לזונה אחר הנישואין, וכשנישאת לו הסכימה לכך שלא יזון אותה, ומדוע אמרה המשנה שעליו להעמיד פרנס.

מתרצת הגמרא: כיון דְּאָמְרָה, כְּבָרָה אֲנִי שֶׁאֲנִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל – קודם הנישואין סברתי שאוכל להתקיים באופן כזה, על אף נדרו שלא אהנה ממנו, וַעֲכְשָׁיו אני רואה שאֵין אֲנִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל זאת, ועל דעת כן לא מחלתי על מזונותי.

דוחה הגמרא: אִימַּר דְּאָמְרִינַן הָכִי – הנידון שלגביו אמרנו שיכולה האשה לומר טענה מעין זו, הוא רק לִגְבֵי מוּמִין, שאם נישאה לבעל שיש בו מומין, יכולה לטעון אחר הנישואין שסברה שתוכל לחיות עמו ועתה היא רואה שאינה יכולה ורצונה שיגרשנה, אבל לְעִנְיַן מְזוֹנֵי, שבעלה הדירה הנאה ואינו יכול לזונה, מִי אָמְרִינַן הָכִי – וכי אפשר לומר כן, שחשבה שתוכל לחיות ללא מזונות, והרי ידעה שאינה יכולה, וכיון שהסכימה להנשא, מחלה על מזונותיה. מסיימת הגמרא: אֶלָּא, כיון שנדחה תירוץ זה, מְחַוְורְתָא כִּדְשַׁנִּינַן מֵעִיקָּרָא – ברור שהתירוץ האמיתי הוא כפי שתירצנו בתחילה.

* * *

שנינו במשנה: 'המדיר את אשתו מליהנות לו, עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם יַעֲמִיד פַּרְנָס'. מקשה הגמרא: וּפַרְנָס, לַאו שְׁלִיחוּתֵיהּ קָא עָבֵיד – וכי פרנס זה הנותן מזונות לאשה, אינו עושה את שליחותו של הבעל, וכיון ששלוחו של אדם כמותו, אסור לה להנות אף מפרנס זה, שהוא שלוחו של הבעל, והבעל עובר בכך על נדרו.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב הוּנָא, אין כוונת המשנה שיעמיד פרנס מסוים שיזון אותה בשליחותו, אלא מדובר בְּאוֹמֵר 'כָּל הַזָּן את אשתי אֵינוֹ מַפְסִיד את כספו', וכוונתו לרמוז שהוא ישלם לו את הוצאותיו, אך אינו מתחייב על כך, ואחד מהשומעים יזון אותה ויטול מהבעל את הוצאותיו.

מקשה הגמרא: וְכִי אָמַר הָכִי לַאו שְׁלִיחוּתֵיהּ קָעָבֵיד – וכי אם אמר לשון 'כל הזן אינו מפסיד' אין המפרנס נחשב כשלוחו, וְהָתְנַן במשנה בגיטין (סו.), מִי שֶׁהָיָה מוּשָׁלָךְ בַּגּוֹרָל, וחושש שימות ותצטרך אשתו להתייבם, וְאָמַר, כָּל הַשּׁוֹמֵעַ את קוֹלוֹ יִכְתּוֹב גֵּט וְיִתְּנוּ לְאִשְׁתּוֹ, ושמעו בני אדם את קולו, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ גט וְיִתְּנוּ לאשתו. וכיון שאי אפשר לכתוב גט אלא בציווי הבעל, מוכח שאמירה כזו נחשבת כמינוי שליחות, ואף כאן באומר 'כל הזן אינו מפסיד' הרי

המשך בעמוד קעה

המפרנס על פיו נחשב כשלוחו, וכיון שהיא מודרת הנאה מבעלה, איך מותר לה ליהנות מהפרנס, שהוא שלוחו של הבעל.

מתרצת הגמרא: **הָכִי הַשְׁתָּא** – וכי כך נראה עתה בדעתך, שיש דמיון בין הדברים, והרי **הָתָם**, לגבי גט, **קָאָמַר** שהשומע **'יִכְתּוֹב',** הרי שציוה בפירוש את השומע קולו שיכתוב גט, ולכן הוא נחשב כשלוחו ויכול לכתוב גט. אבל **הָכָא, מִי קָאָמַר** – וכי אמר לאותו פרנס ש'יָזוֹן', הרי **'כָּל הַזָּן** אינו מפסיד' **קָאָמַר**, ובלשון זו אינו ממנהו שליח.

מוסיפה הגמרא ומקשה: וכי מותר לומר לשון זו, ואין חוששים שיכשל באיסור נדר, **וְהָא אָמַר רַבִּי אַמִּי, בְּדַלְיֵקָה** שנפלה בשבת בביתו של ישראל, **הִתִּירוּ לוֹ לוֹמַר 'כָּל הַמְכַבֶּה אֵינוֹ מְפַסִּיד'** כדי שישמע נכרי וילך ויכבה, ואף שאסור לומר לנכרי לעשות מלאכה בשבת, לא אסרו לומר לשון זו לגבי דליקה, כיון שאדם בהול על ממונו שלא ישרף, וחששו חכמים שאם לא נתיר לו להכריז כך, יכבה בעצמו את הדליקה. ולשון **'בְּדַלְיֵקָה'** שאמר רבי אמי, **לְמַעוּטֵי מַאי** – מה הוא בא למעט בכך, **לַאו לְמַעוּטֵי כִּי הַאי גַּוְונָא** – האם אין כוונתו למעט אופן כגון זה בשאר איסורים, ובכלל זה שהמודר הנאה מחבירו ואסור לו להתפרנס ממנו, אינו רשאי לומר 'כל הזן אינו מפסיד', מפני שנראה כשלוחו, וכיון שלא שייך כאן הטעם שאדם בהול על ממונו, לא התירוהו, ואיך ניתן לומר שכוונת המשנה להתיר לשון כזו.

דוחה הגמרא: **לֹא** – אין כוונת רב אמי למעט שאר איסורי תורה, אלא **לְמַעוּטֵי שְׁאָר אִיסּוּרִים דְּשַׁבָּת** דווקא, שמתוך שאיסור שבת חמור הוא, לא התירו חכמים לומר לשון זו אלא בדליקה, מפני שהוא בהול על ממונו, וחששו שיכבה בעצמו. אבל לגבי שאר איסורי תורה לא גזרו כלל, ובמודר הנאה מותר לומר לשון 'כל הזן אינו מפסיד'.

מקשה הגמרא: **מֵתִיב רַבָּה**, שנינו במשנה בנדרים (מג.), **הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵירוֹ, וְאֵין לוֹ לְמודר מָה שֶׁיֹּאכַל**, ורוצה המדיר לתת לו מאכלים, ואינו יכול, **יֵלֵךְ** המדיר **אֵצֶל חֲנֻנִי הָרְגִיל אֶצְלוֹ, וְיֹאמַר לוֹ** דרך רמיזה, **אִישׁ פְּלוֹנִי מוּדָּר הֲנָאָה מִמֶּנִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה לוֹ** לפרנסו, **וְהוּא** – החנוני **נוֹתֵן לוֹ** למודר מזונות לפרנסתו, **וְבָא** החנוני אחר כך, אם רצונו בכך, **וְנוֹטֵל** הוצאותיו **מִזֶּה** – מהמדיר. ויש לדייק, **דְּהָכִי הוּא דְּשַׁרֵי** – רק בלשון 'איני יודע מה אעשה לו' התירו לומר, **אֲבָל** לומר **'כָּל הַזָּן אֵינוֹ מַפְסִיד', לֹא** התירו לו לומר, מפני שנראה כשלוחו, ומוכח שאף לגבי נדרים לא התירו לומר לשון זו, וכיצד אפשר לבאר שמשנתינו התירה אופן כזה.

דוחה הגמרא: אין זו כוונת המשנה בנדרים, אלא אדרבה, **'לֹא מִיבָּעְיָא' קָאָמַר, לֹא מִיבָּעְיָא** – אין צריך להשמיענו שמותר לומר **'כָּל הַזָּן אֵינוֹ מַפְסִיד',** שבזה ודאי מותר כיון **דִּלְעָלְמָא קָאָמַר** – שאמר זאת בלשון כללית, לכל בני העולם, ולא ייחד דבריו לאדם מסוים, **אֲבָל הָאי, בֵּינָן דְּהוֹלך אצל חנוני הָרְגִיל אֶצְלוֹ, וְקָאָזֵיל קָאָמַר לֵיהּ** – והולך ואומר לו איני יודע מה אעשה למודר, היינו יכולים לסבור **דִּמְאַן דְּאָמַר לֵיהּ 'זִיל הַב לֵיהּ אַתְּ' דָּמֵי** – שדומה הדבר כאילו אמר לו בפירוש 'לך תפרנסו אתה', והרי הוא כשלוחו, ויהיה הדבר אסור, **קָא מַשְׁמַע לָן** – השמיעה לנו המשנה שאף אופן כזה מותר, ואין החנוני נחשב כשלוחו.

* * *

אגב שהביאה הגמרא חלק מהמשנה בנדרים, מביאה הגמרא כאן את כולה ומבארת אותה: **גּוּפָא**, כך שנינו במשנה בנדרים (שם), **הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵירוֹ וְאֵין לוֹ מָה יֹאכַל, הוֹלֵךְ** המדיר **אֵצֶל חֲנֻנִי הָרָגִיל אֶצְלוֹ וְאוֹמֵר לוֹ, אִישׁ פְּלוֹנִי מוּדָּר הֲנָאָה מִמֶּנִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה לוֹ** לסייע לו במלאכתו, **וְהֵן עוֹשִׂין עִמּוֹ** במלאכתו, **וְאֵין וְנוֹטְלִים שְׂכָרָן מִזֶּה**. וכן אם **הָיוּ** המדיר והמודר **מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְאֵין עִמּוֹ** – עם המודר **מָה שיֹּאכַל, נוֹתֵן** המדיר מזונות **לְאָדָם אַחֵר לְשׂוּם מַתָּנָה, וַהֲלָה** – המודר **נוֹטֵל** מזונות מאותו אחר **וְאוֹכֵל, וּמוּתָּר** – רשאי לעשות כן אף לכתחילה. **וְאִם** היו מהלכים בדרך **וְאֵין שָׁם** אדם **אַחֵר** לתת לו במתנה, **מֵנִיחַ** המדיר את האוכל **עַל גַּבֵּי הַסֶּלַע אוֹ עַל גַּבֵּי הַגֶּדֶר, וְאוֹמֵר 'חֲרֵי הֵן מוּפְקָרִין לְכָל מִי שֶׁיַּחְפּוֹץ', וַהֲלָה** – המודר **נוֹטֵל וְאוֹכֵל, וּמוּתָּר** הדבר לכתחילה. **וְרַבִּי יוֹסֵי** חולק, **וְאוֹסֵר** לעשות כן כדי ליהנות את המודר.

מבארת הגמרא: **אָמַר רָבָא, מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי** שאסור למדיר להפקיר כך את מאכליו כדי שיזכה בהם המודר. **גְּזֵירָה הִיא** שגזרו חכמים, **מִשּׁוּם**